

<https://doi.org/10.53656/ped2022-9.05>

*Informal Education and Sustainability
Неформално образование и устойчивост*

РАЗВИТИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ УМЕНИЯ НА БЪДЕЩИТЕ ПЕДАГОЗИ ЧРЕЗ ДЕЙНОСТИ В СТУДЕНТСКИ КЛУБ „МИСИЯ УЧИТЕЛ“

Гл. ас. д-р Златина Димитрова
Бургаски свободен университет

Резюме. Изследвания на редица водещи учени показват, че извънаудиторната заетост на студентите е най-силната страна на съвременното висше образование. Това потвърждават и резултатите от дейността на студентския клуб „Мисия учител“ при Бургаския свободен университет. Новият клуб обединява усилията на студентите и на академичната общност на Центъра за хуманитарни науки върху ценностите, мисията и визията за българското образование. Чрез методите на неформалното образование се стимулират инициативността и творческата енергия на студентите, които са бъдещи иноватори в образованието. Статията представя концепцията за Клуба с неговата практическа насоченост и идеята за приемственост, както и резултатите от проучване сред студентската общност на БСУ за тяхната мотивация и очаквания по отношение на практическата подготовка на бъдещите учители.

Ключови думи: студентски клуб; професионални умения; бъдещи учители; практическа подготовка; неформално образование

Въведение

В тълковния речник думата „учител“ се определя като лице, от което някой се учи, наставник, преподавател, т.е. подчертават се неговите две основни функции – ръководство в придобиването на социален опит и предаване на натрупаните човешки знания на учениците. Тези две функции са основополагащи за учителската професия през цялата история на човечеството. Съдържанието на наставническите и на образователните функции се променя според развитието на обществото и конкретните цели и задачи, които си поставя то в областта на възпитанието и обучението на подрастващите. Освен това авторитетът и мястото на учителската професия в обществената и социалната стълбица се определят от значението, което обществото придава на възпитанието на подрастващите, на развитието и усъвършенстването на цялата образователна система и нейните основни звена – детска градина, училище, университет.

Съвременната социокултурна ситуация у нас поставя високи изисквания към подготовката на бъдещите педагози, към техните личностни и професионални качества. Динамичните трансформации във всички сфери на обществения живот повишават необходимостта в образованието да бъдат ангажирани активни, предприемчиви, креативно мислещи хора, способни самостоятелно да поставят и решават разнообразни проблеми в новите условия. Съвременното българско училище се нуждае от учители, които притежават не само висока професионална компетентност и педагогическо мислене, но и да могат творчески и бързо да се справят с най-сложните педагогически казуси.

Тези нови реалности поставят във фокуса на общественения дебат качеството на теоретична и професионално-практическа подготовка, която получават бъдещите учители във висшите училища. Въз основа на проучванията на редица изследователи можем да идентифицираме различни показатели, които допринасят за висококачественото професионално образование: 1) иновативна политика във висшето образование; 2) установени и признати от обществото и държавата критерии, норми, стандарти за качество в образованието; 3) високо ниво на подготовка на учители и ученици, качество на учебните програми, дидактически и методически материали, развитие на съвременна материално-техническа, социално-битова и информационна инфраструктура на университетите; 4) иновативни технологии в организацията на образователния процес, както и методи за оценка на качеството на образование на различните етапи; 5) механизми и инструменти за управление и самоуправление на университетите от гледна точка на качеството (Beloiev 2021; Yankova, Vasileva 2018).

В синхрон с актуалните тенденции в образованието, продиктувани и от новата постпандемична реалност, кардинално се променят както изискванията към организацията на педагогическия процес, така и мотивационно-ценностният аспект на професионалната подготовка на бъдещите учители. Затова е необходимо още в студентската аудитория да се създават условия за професионално-лично развитие в избраната педагогическа професия в контекста на динамичния и непредсказуем характер на обществено развитие. Това предполага готовност за скоростни промени в образователната система в ситуация на непредвидени световни събития и открития в различни области на науката.

Настоящата разработка представя дейността на студентския клуб „Мисия учител“ при Бургаския свободен университет, учреден през учебната 2021/2022 г. Новият клуб обединява усилията на студентите и на академичната общност на Центъра по хуманитарни науки върху ценностите, мисията и визията за българското образование. Чрез методите на неформалното образование се развиват професионалните умения и се стимулират инициативността и творческата енергия на студентите, които са бъдещи иноватори в образованието.

Методология

Чрез метода на теоретичен анализ и синтез на научна литература и на нормативни документи се проучват особеностите на студентската клубна общност и възможностите на неформалното образование във висшите учебни заведения. Емпиричното изследване включва анкетно проучване, реализирано след края на академичната 2021/2022 г. (в периода 15 – 31 юли) чрез облачното приложение Google Forms. Като респонденти са привлечени 61 студенти от специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“ и „Начална училищна педагогика и чужд език“ в програми на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „магистър“ при Бургаския свободен университет. Всички те се включват в дейностите на студентския клуб. Участието в анкетата е доброволно и анонимно от страна на студентите, а предложените въпроси са три вида: закрити, открити и комбинирани. Те са свързани с професионално-личностния профил на съвременния учител и техните очаквания към студентския клуб като обединение за неформално образование. Студентите дават и конкретни предложения за съвместни дейности според своите интереси и потребности.

Основна цел на предложеното изследване е да се анализират възможностите, значимостта и ефективността от приложение на неформалното образование за задълбочаване на професионалната подготовка на бъдещите педагози. Въз основа на събраните емпирични данни се предлагат конкретни дейности, които да се реализират от участниците в студентския клуб „Мисия учител“ в рамките на програмата за новата академична година.

Актуалността на разглежданата тема е продиктувана от: все по-високите изисквания на обществото към учителската професия; достойнствата на неформалното образование за подобряване качеството на обучение на студентите; разпознаване на студентския клуб като ресурс за неформално образование и липсата на научно обоснована програма за неговата дейност.

Студентският клуб като форма на неформално образование във висшите училища

Съвременните висши учебни заведения са призвани да подготвят кадри за работа в различни обществени сфери – от бюджетни през творчески до управленски. Изследвания на редица учени показват, че извънаудиторната заетост на студентите е най-силната страна на съвременното висше образование. Затова в университетите се предлагат разнообразни извънаудиторни дейности – клубове, семинари по различни теми, социални събития, експедиции и екскурзии, които в повечето случаи се организират от и за студентите.

Освен това държавата и ръководствата на университетите поощряват разнообразните форми на студентско самоуправление. Те разглеждат студентските обединения като среда, в която младите хора усвояват свои граждански роли. Спецификата на студентските клубове е именно в това, че те се явяват част от

функционирането на висшите учебни заведения. В този смисъл университетските клубни обединения са най-демократичната форма на студентско самоуправление, средство за развитие на студентската инициативност и гражданство.

В различните литературни източници не се прави диференциация между понятията „клуб“, „клубна асоциация“ и „клубно обединение“. Под тези понятия се разбира общност от хора, колективно прекарване на свободното време или институцията, в която се прекарва това свободно време. Във висшите училища в Западна Европа и отвъд Океана клубовете са широко разпространени. В един среден американски университет например има 125 клубни асоциации, като в това число не влизат неофициалните студентски клубове. У нас клубното движение също се развива активно. Водени от желанието да мотивират и приобщят към академичния живот своите възпитаници, университетите стимулират създаването на нови студентски общности и подпомагат дейността на вече съществуващите.

В научната литература проблемът за клубните обединения във висшите училища се разглежда във философско-социологически, културологичен, психолого-педагогически аспект. Прави впечатление, че специално внимание се обръща на клубовете като фактор за самореализация на студентите от гледна точка на въздействието на цялата система от аудиторни или извънаудиторни дейности. Никой не подлага на съмнение, че за професионалната подготовка на студентите решаващо значение има тяхната аудиторна заетост (*curricular activity*). В същото време се обръща внимание на факта, че извънаудиторната ангажираност на студентите (*extracurricular activity*) оказва не по-малко влияние върху тяхното професионално развитие. Тъй като студентите трупат професионално-практически опит както чрез лекции и семинарни упражнения в аудиториите, така и чрез извънаудиторни дейности, стратегическото използване на двете форми на подготовка е решаващо условие за оптимално обучение и развитие на младите специалисти.

На въздействието на извънаудиторната заетост върху подготовката на студентите са посветени редица изследвания. Съвременните проучвания показват, че бъдещите висшисти високо ценят формите за учене чрез преживяване, доброволчеството и практическите програми, които повишават техния професионален опит, подпомагат кариерното им развитие и им предоставят възможност за обмен с експерти (Moriani et al. 2006). Изследователските търсения потвърждават наличието на връзка между извънаудиторните дейности и постиженията на студентите, а сред най-големите ползи се нареждат засилване на критическото мислене, подобряване на академичния успех, развиване на личната компетентност и повишаване на концентрацията (Munoz et al. 2016).

Една от характерните черти на студентските клубни общности е разнообразието от дейности, които се реализират не само чрез различни партньорства във и извън висшите училища, но и чрез специални подходи, методи,

средства, ресурси. Освен това студентите от педагогическите специалности са група, която се характеризира с повишена потребност от усвояване на различни социални роли. Това обуславя разнообразието от инициативи, които могат да се предложат на студентите, като търсеното многообразие е провизирано от интелектуалния потенциал и мотивация за развитие на членовете на клуба. Следователно разнообразието допринася за многостранната социализация на бъдещите педагози.

От друга страна, студентските клубове са един от пътищата са „приобщаване“ на неформалното образование към формалната система на висшето образование. Още повече, че за да се справят по-успешно с предизвикателствата на новото време, университетите постоянно търсят възможности за модернизиране на своите традиционни образователни практики. „Така от практиките на неформалното образование те заимстват парадигми, подходи, методи, среди, подкрепи, „актьори“, мрежи, ресурси, за да преодолеят вътрешните и външните бариери за ефективното си функциониране, и оптимизират своята работа“ (Nikolaeva 2021, 1174).

Въз основа на анализ на утвърдени практики на „приобщаване“ на неформалното образование към системата и институциите на формалното образование у нас С. Николаева прогнозира, „че чрез инструментите на това сближаване се гарантират възможностите за постепенно и устойчиво адаптиране на новите парадигмални подходи и практики в образованието. Благодарение на това „приобщаване“ неформалното образование оказва тази „мека подкрепа“ за трансфера на иновативни решения във всеки конкретен контекст и среда, които я правят възможна и желана за всички заинтересовани страни. В някакъв смисъл опитът и постиженията в полето на неформалното образование се оказват най-непосредствената и достъпна подкрепа в трудни, кризисни или непознати ситуации. Същевременно това е и реална възможност да станат по-видими и измерими ползите от подобни образователни алтернативи. Другата безспорна и перспективна функция на приобщаването на неформалното образование в лоното на формалните системи е свързана с потенциала му да идентифицира нови нужди и възможности за иновации в образованието, апробирайки ги както във формална, така и в неформална образователна среда“ (Nikolaeva 2021, 1178).

С. Николаева е категорична, че „приобщаването“ на неформалното образование към формалните системи създава широки перспективи и пред общественото и гражданско участие в дизайна, управлението и внедряването на иновативни образователни модели и решения (Nikolaeva 2021, 1178).

Актуални аспекти на професионално-практическата подготовка на бъдещите педагози

Разглеждайки професионално-практическите умения, които са задължителна част от подготовката на бъдещите педагози, не можем да не обърнем

внимание на високите изисквания и функциите на длъжността, които са регламентирани в Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти¹⁾. Съвременният професионален стандарт за учителската професия предполага формирането на такива трудови навици, умения и знания у завършилите висши учебни заведения, като:

– организаторски способности:

а) ефективно да управлява класа с цел да увлече учениците в процеса на обучение и възпитание, мотивирайки тяхната учебно-познавателна дейност;

б) да поставя образователни цели, които насърчават развитието на децата и учениците, независимо от техния произход, способности и характер, и постоянно да търси педагогически пътища за постигането им;

в) да оказва цялостна помощ и подкрепа по отношение на възможностите за изява на децата и учениците и тяхното пълноценно присъствие в образователната общност.

– умения за работа с информация:

а) да притежава ИКТ компетенции;

б) умение за четене с цел приложение на документацията на специалисти (психолози, дефектолози, логопеди и др.).

– интелектуално-проектиращи умения:

а) да може да планира и да провежда уроци, а след това да анализира тяхната ефективност (самоанализ на урока);

б) да може да проектира и създава ситуации и събития, които развиват емоционалната и ценностната система на детето (културата на преживяванията и ценностната ориентация на детето).

– способност за установяване на продуктивни взаимоотношения:

а) умение за конструктивно взаимодействие с другите учители и педагогически специалисти с цел решаване на образователни проблеми (задачи за духовното и моралното развитие на детето);

б) желание за взаимодействие с други специалисти в рамките на психолого-медико-педагогическия екип.

Всички те са застъпени в баланс като теоретични знания и практически умения и компетентности, които студентите придобиват по време на обучението си в интегрираната специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ на Центъра по хуманитарни науки при Бургаския свободен университет. „Тази нова ориентация в обучението на интегрирания специалист предполага преди всичко стимулиране на нестандартното, на творческото мислене; развитие на комуникативните умения и техники; умения за отстояване на собствените позиции; по-висока степен на адекватност и в двете възрастови степени; прилагане на иновационни техники и стратегии в практиката (ориентирани преди всичко към интеграция

между различните видове изкуства) и др. Това отговаря на новата тенденция за непрекъснато образование и развитие на човешкия индивид в широкия смисъл на думата, т.е. става въпрос за образование, което обхваща всички степени, форми и звена за обучение и възпитание през целия живот“ (Aleksieva 2016, 66).

Според М. Алексиева „компетентността, професионализъмът и призванието, които се изискват от съвременния учител, го натоварват със сериозна отговорност. Очакванията и претенциите към него са високи, а критериите, на които трябва да отговаря, изглеждат безгранични. Същевременно с това новият тип учител може значително да допринесе за изграждането на доверие и на положително отношение към образователните новости“ (Aleksieva 2016, 61). На всички тези очаквания и претенции, които обществото предявява към учителя на новото време, трябва да могат да отговорят дипломираните студенти от педагогическите специалности.

Развитие на професионалните умения чрез дейности в студентския клуб „Мисия учител“

Студентският клуб „Мисия учител“ при Бургаския свободен университет е учреден през летния семестър на академичната 2021/2022 г. Основната му цел е да обогати професионалната подготовка на студентите, като даде практическа насоченост на придобитите от тях академични знания. Това става чрез представяне на добри педагогически практики и предоставяне на възможност на студентите да общуват с деца, ученици, педагогически специалисти и експерти в реална учебна и в неформална среда. По този начин познанието, получено във формална обстановка (на лекции и семинарни упражнения), се допълва и „преживява“ по време на извънаудиторна заетост чрез работа на „teren“ – в реални ситуации, стойностни за личностната и професионалната реализация на бъдещия млад учител.

Водеща в Клуба е идеята за приемственост на форми, методи и организация на работа между предучилищната и началната училищна степен на образование, от една страна, и между представителите на различните поколения педагогически специалисти, които са част от образователната система, от друга. Така чисто практически се реализира преходът от традиционната парадигма на ученето към новите познания и идеи в образованието.

Клубните дейности дават възможност на студентите да трупат полезен опит за самостоятелна творческа дейност, за изява, реализация и отговорност на различни нива, за ефективно взаимодействие в колективни инициативи. Така Клубът се превръща в активно пространство за самореализация и проява на инициативност, а предоставените ресурси (придобити умения и компетентности) дават възможност за активна себереализация извън „пределите“ на общността. Стремещът е чрез тези дейности да се гради „мост“ към

информалното образование на Първия Учител – познавателна и практическа дейност, реализирана чрез лична активност в културно-образователна среда (Radev 2013).

Студентският клуб „Мисия учител“ функционира по примера на обединенията по интереси, а основите му се градят на следните принципи: доброволност, интерес към учителската професия, приоритетни цели в обучението, стремеж към професионално-лично израстване и формиране на педагогически ценности. При създаването на Клуба е спазен и принципът на активност на участниците, на тяхното желание за екипна работа и сътрудничество.

За да се установят очакванията на бъдещите учители спрямо новия студентски клуб, е проведено анкетно проучване сред студентите, които се включват в дейностите. Демографската справка затвърждава тенденцията за феминизиране на учителската професия, тъй като всички 61 участници в допитването са жени. Преобладаваща част от тях – близо 67,2%, са на възраст между 30 и 40 г., другите 21,3% са от 40- до 50-годишни, а 3,3% – над 50 г., което предполага, че по-голяма част от анкетиранията са записали специалността напълно осъзнато, с желание за професионално развитие. От значение в избора са нарастващите възможности за реализация на пазара на труда, материалните и нематериалните стимули, които се предлагат на заетите в сферата на образованието.

От отговорите на първия въпрос „Каква е мисията на съвременния учител?“ става ясно, че по-голяма част от студентите възлагат на днешния педагог отговорността на будител, вдъхновител, мотиватор, модератор и иноватор. За тях той е олицетворение на възпитание, морал, ценности, ерудиция. Студентите са на мнение, че съвременният учител трябва „да помогне на децата да се научат да мислят самостоятелно, да се стремят към нови знания, да събуди тяхната любознателност“. В същото време, от просветителя на новото време се очаква „да възпита добри хора, да коригира възпитанието на родителите, да подготви децата за предизвикателствата на живота“, а освен това „с познания, иновации, адаптивност, креативност и постоянно самоусъвършенстване да достигне до децата и да запали желанието у тях за учене и знания“. „Мисията му е да бъде на първо място човек с главно „Ч“, да обича своите ученици и да бъде добър пример за тях!“, посочват още студентите.

С високите очаквания на обществото към учителската професия хармонизира мнението на членовете на студентския клуб по отношение на професионално-личностния профил на съвременния учител. За да отговори на изискванията на новото време, наред с най-важната задача – да обучава и да дава знания, от педагога се изисква непрекъснато да усъвършенства своите знания и умения (88,5%), да е изключително търпелив (72,1%), човечен (70,5%), адаптивен (67,2%) и комуникативен (65,6%) (фиг. 1).

Фигура 1. Какъв трябва да бъде съвременният учител?

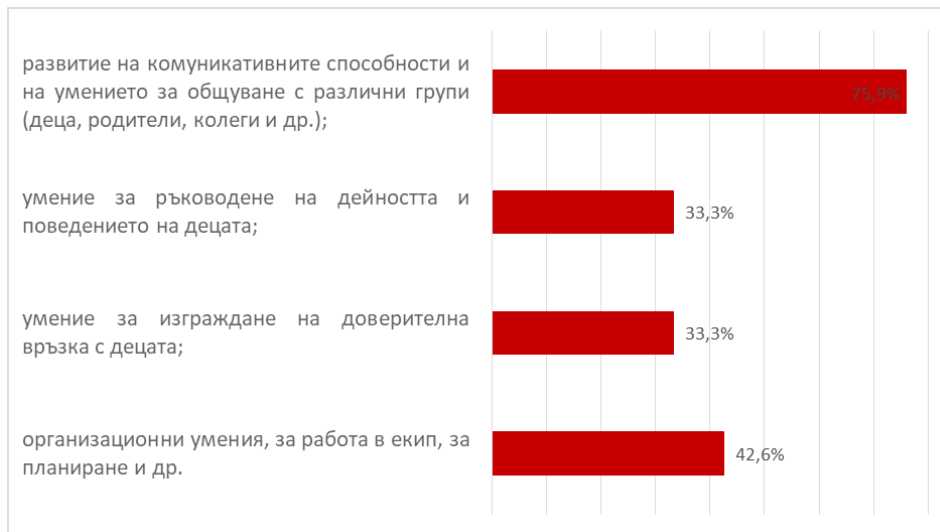
Добрият учител дарява децата със способността да опознават света и да се развиват. Учи ги да възприемат, обработват и прилагат получената информация. Това обаче може да постигне само учител, който притежава следните качества: любов към децата и към професията, търпение, чувство за справедливост, интелигентност. Сред професионалните качества, които са задължителни за съвременния педагог, студентите открояват „комуникативност и способност да намери подход към всеки ученик“ (фиг. 2).

Фигура 2. Какви професионални качества трябва да притежава съвременният учител?

За възпитаниците на педагогическите специалности студентският клуб е преди всичко общност за споделяне и среща „с добри педагози и практики, които да предадат своя опит“ на начинаещите в професията. Ето част от отговорите на студентите на въпроса „Какви са Вашите очаквания от студентския клуб „Мисия учител“ като обединение за неформално педагогическо образование?“, „Развитие на комуникативните умения“, „Изграждане на умения за работа с родители и работа в екип“, „Възможност за практическа работа и обсъждане на реални казуси от училищния живот“, „В помощ на бъдещия учител, да подкрепя и насърчава, да даде правилни насоки и препоръки“, „Да се усъвършенствам като педагог“.

Студентите са на мнение, че чрез съвместна работа и подходящи дейности в студентския клуб могат да бъдат развити редица професионално-практически умения. Сред тях са комуникативните умения и умението за общуване с различни групи (деца, ученици, родители и др.), посочени от близо 76% от анкетиранияте (фиг. 3). След това с 42,6% се нареждат организационни умения, за работа в екип, за планиране и др., а по 33,3% получават умението за ръководене на дейността и поведението на децата и умението за изграждане на доверителна връзка с тях.

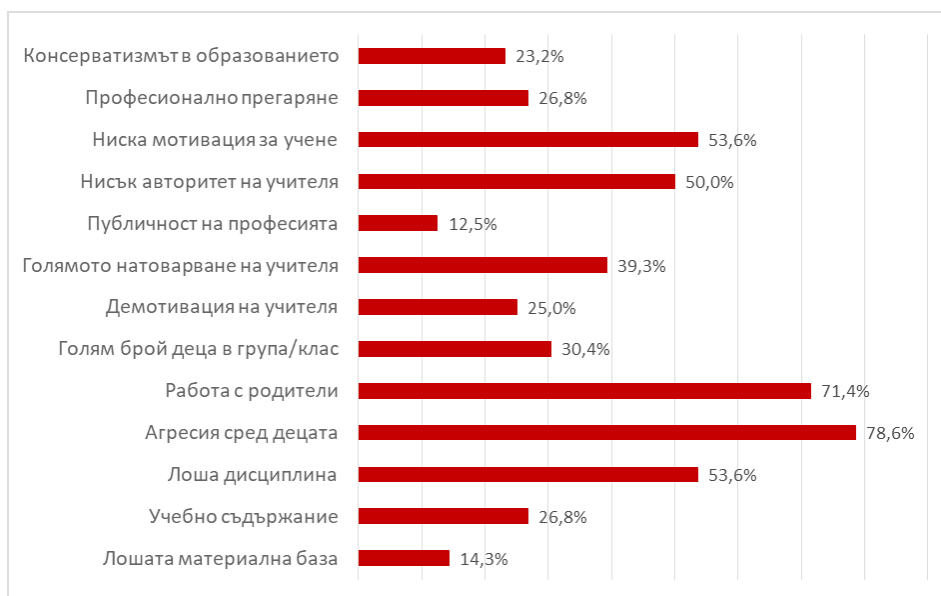

Фигура 3. Кои професионално-педагогически умения могат да бъдат развити чрез участие в студентския клуб?

Студентският клуб развива професионалните умения на бъдещите педагози чрез интерактивни лекции и дискусии по актуални теми, творчески рабо-

тилници, делови игри, участие в студентски научни форуми, обмен на научна литература и др. Всеки втори от анкетираните посочва, че сред дейностите, които най-много му допадат, са споделените добри педагогически практики. Това потвърждава твърдението, че „проучването на педагогическия опит на учителите е важно както за педагогическата теория, така и за педагогическата практика, тъй като се съпоставя с теоретичните постановки на хората, които създават педагогическите теории и в „сблъсъка“ между теория и практика се търси проблемната област, която насочва и изследователската, и практическата дейност. Съчетаването на теоретични изследвания и схващания с практическата им реализация води до генериране на добри практики“ (Aleksieva 2020, 38 – 39).

В анкетата студентите предлагат идеи за публични лекции по теми от практиката, които ги интересуват, като по-голяма част от тях са свързани с педагогическите взаимодействия и взаимоотношения в релацията „учител – дете/ученик – родител“. По отношение на децата бъдещите учители споделят, че се нуждаят допълнителни знания за справяне с агресията, хиперактивното поведение и лошата дисциплина, мотивация за учене, работа с деца в неравностойно социално положение и др. Мето-

Фигура 4. Кои актуални проблеми на образователната система, свързани с професионалната дейност на учителя, е добре да бъдат дискутирани в клуба?

ди за изграждане на партньорство между учители и родители и работа със семейства на деца в риск от отпадане от образователната система са други актуални теми, предложени от студентите. Те признават, че се интересуват от превенция на професионалното прегаряне при педагозите, интерактивни методи на обучение и модели на организация на учебния процес и на преподавателската работа в страните с по-развита образователна система.

В проучването студентите споделят мнение кои актуални проблеми на образователната система, свързани с професионалната дейност на учителя, е добре да бъдат дискутирани в рамките на Клуба. Сред най-предпочитаните отново се нареждат агресията сред децата, работата с родители, ниската мотивация за учене сред учениците и лошата дисциплина в клас. Възщност по тези теми студентите в Центъра по хуманитарни науки получават знания по различни дисциплини, но явно, следва те да се обособят в допълнителни, целенасочени курсове. Мненията на респондентите са представени във фигура 4.

Анкетата показва, че 65,5% от респондентите заявяват желание тези практически занимания да се провеждат в онлайн формат. Въпреки това 91,2% признават, че имат готовност да се включат в доброволчески инициативи на студентския клуб, реализирани в партньорство с образователни и др. институции.

Заклучение

Професионалната подготовка на бъдещите педагози още в университета е най-важното условие за постигане на високи резултати във всички сектори на икономиката, стабилност на трудовия пазар, задоволяване потребности на личността от себerealизация, развитие на творческите способности, осигуряване на конституционното право на всеки човек на качествено образование. Това е гаранция за хармонично и цялостно образование на бъдещите поколения, тъй като студентите по педагогика невинаги се реализират в образователните институции, но създавайки семейство, успешно прилагат придобитите знания и умения в отглеждането и възпитанието на собствените си деца.

Въз основа на направеното проучване може да се твърди, че студентският клуб олицетворява партньорството между формалното и неформалното образование и пълноценно се вписва в образователната политика на висшите училища, които подготвят педагогически специалисти. Дейностите на студентския клуб в рамките на традиционния образователен процес в университета дават значителен потенциал за развитие на професионалните умения и професионално-личностни качества на бъдещите педагози. Този вид подготовка отговаря на новата тенденция за непрекъснато образование,

което обхваща всички степени, форми и звена за обучение и възпитание през целия живот.

Студентският клуб има и друго предимство – чрез приложение на методическите инструментални форми на неформалното образование се стимулират: критическото и творческото мислене на бъдещите учители; развитието на техните комуникативни умения и техники; уменията им за работа в екип и отстояване на собствените позиции; по-висока степен на професионална адекватност; прилагане на иновационни техники и стратегии в практиката (ориентирани преди всичко към интеграция между различните видове изкуства) и др.

БЛАГОДАРНОСТИ

Авторът изказва благодарност на Фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за финансовата подкрепа на проект 80-10-29/2022 г. на тема „Концептуални и приложни измерения на свързаността между формалното и неформалното образование“, част от който е и представеното в статията изследване.

БЕЛЕЖКИ

1. Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, достъпна на <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=140012>, посетено на 19.08.2022 г.
2. Янкова, Ив., Р. Василева. 2018. Иновативна образователна среда за непрекъснато професионално обучение в сферата на културните и творческите индустрии, С., достъпно на <https://interaktivna-obrazovatelna-sreda.unibit.bg/images/pdf/E-SBORNIK.pdf>, посетено на 19.08.2022 г.

ЛИТЕРАТУРА

- АЛЕКСИЕВА, М., 2020. Теоретични и практико-приложни проекции на добра педагогическа практика като изискване за присъждане на III професионалноквалификационна степен. *Съвременна хуманитаристика*, **16**(1), 37 – 50.
- АЛЕКСИЕВА, М., 2016. Традиции и приемственост в обучението на студентите от интегрираната специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“. *Съвременна хуманитаристика*, **12**(1), 56 – 66.
- БЕЛОЕВ, Хр., 2021. Иновациите във висшето образование и ролята на регионалните университети. *Педагогика*, **93**(9), 1255 – 1263.
- MORIANA, J. A., ALÓS, F., ALCALÁ, R., PINO, M. J., HERRUZO, J. & RUIZ, R. 2006. Extracurricular activities and academic performance in

secondary students. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 4(1), 35 – 46.

MUNOZ, L., MILLER, R. & POOLE, S. M., 2016. Professional student organizations and experiential learning activities: What drives student intentions to participate?. *Journal of Education for Business*, 91(1), 45 – 51.

НИКОЛАЕВА, С., 2021. За перспективите и предизвикателствата пред „приобщаването“ на неформалното образование в лоното на образователните системи. *Педагогика*, 93(9), 1171 – 1186.

РАДЕВ, ПЛ., 2013. *Енциклопедия на науките за образованието*. Пловдив: Паисий Хилендарски.

REFERENCES

ALEKSIEVA, M., 2020. Theoretikal and practical-applied projections of good pedagogical practice as a requirement for awarding the III professional-qualification degree. *Contemporary Humanitaristics*, 16(1), 37 – 50 [In Bulgarian].

ALEKSIEVA, M., 2016. Traditions and Succession in Education of Students of the Integrated Specialty „Preschool and Primary School Education”. *Contemporary Humanitaristics*, 12(1). 56 – 66 [In Bulgarian].

BELOEV, HR., 2021. Innovations in Higher Education and the Role of Regional Universities. *Pedagogika-Pedagogy*, 93(9), 1255 – 1263 [In Bulgarian].

MORIANA, J. A., ALÓS, F., ALCALÁ, R., PINO, M. J., HERRUZO, J., & RUIZ, R., 2006. Extracurricular activities and academic performance in secondary students. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 4(1), 35 – 46.

MUNOZ, L., MILLER, R., & POOLE, S. M., 2016. Professional student organizations and experiential learning activities: What drives student intentions to participate?. *Journal of Education for Business*, 91(1), 45 – 51.

NIKOLAEVA, S., 2021. About the Prospects and Challenges of the “Inclusion” of Non-Formal Education in the Lot of Education Systems. *Pedagogika-Pedagogy*, 93(9), 1171 – 1186 [In Bulgarian].

RADEV, PL., 2013. *Encyclopedia of Educational Sciences*. Plovdiv: Paisiy Hilendarski [In Bulgarian].

DEVELOPMENT OF THE PROFESSIONAL SKILLS OF THE FUTURE PEDAGOGUES THROUGH ACTIVITIES IN THE STUDENT CLUB “MISSION: TEACHER”

Abstract. Research by a number of leading scholars shows that extracurricular employment of students is the strongest aspect of modern higher education. This is confirmed by the results of the activities of the Student Club “Mission: Teacher” at the Burgas Free University. The new club unites the efforts of the students and the academic community of the Center of Humanities on the values, mission and vision of the Bulgarian education. The methods of non-formal education stimulate the initiative and creative energy of students who are future innovators in education. The article presents the concept of the club with its practical focus and the idea of continuity, as well as the results of a survey among the student community of BFU for their motivation and expectations regarding the practical training of future teachers.

Keywords: student club; professional skills; future teachers; practical training; informal education

✉ **Dr. Zlatina Dimitrova, Assist. Prof.**

ORCID ID: 0000-0002-6998-8745

Center for Humanities

Burgas Free University

Burgas, Bulgaria

E-mail: zl.dimitrova@bfu.bg